СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 8. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 10. січня, 1922. — VOL. XXXI. No. 8. Jersey City, N. J., Wednesday, January 10, 1923. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

АМЕРИКА ДАЛА ДО ЗРОЗУМІННЯ ФРАНЦІЇ, ЩО ВОНА НЕ ГОДИТЬСЯ НА ЗАНЯТТЄ ОКРУГА РУР

ВАШІНГТОН, 8. січня. — Американські урядники дали Франції до зрозуміння, що уряд Злучених Держав не годиться на занятте французькими війсками німецького промислового округа Рур.

Зроблено се тоді, коли президент Гардинг через своїх повірених людий розвідувався серед провідників европейських держав про їх пляни полагодження европейського економічного замішання. Тоді американський уряд досить виразно заявив аліянтським премієрам, що хоче бачити якісь висліди з конференції в Парижі та що він противиться дальшому натискови на Німеччину.

Рівночасно американський уряд заявляє, що він буде уникати всякого отвертого зриву з якиминебудь европейськими державами.

АНГЛІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ НАД ДОВГАМИ

ВАШІНГТОН, 8. січня. — Тут почалася нині конференція представників Англії та Злучених Держав над сплатою англійських державних воєнних довгів Америці.

Англійських представників повитав американський секретар (міністер) скарбу Мелон, висказуючи надію на вдоволяюче для обох сторін полагодженне справи. Опісля англійський міністер скарбу, котрий є головою англійської комісії для сплати довгу Злученим Державам, заявив, що представники Англії не приїзджають просити ласки, бо Англія хоче сплатити свої довги до цента. Однак він підчеркнув, що теперішна ситуація в Европі така, що деякі способи сплати моглиби лищень збільшити економічне замішанне, а нé його зменчити, як сього бажає англійський уряд. Опісля спільне засіданне відложено.

Англійський міністер подав в своїй промові, що англійський воєнний довг виносить чотири міліярди долярів.

ПРОГИБІЦІЙНІ ВЛАСТИ ОБМЕЖУЮТЬ СВОБОДУ ДИПЛЬОМАТІВ

ВАШІНГТОН, 8. січня. — Американські прогибіційні власти звернули увагу на поголоски, що ріжні дипльомати чужих держав, користаючи з дозволу держати в себе алькоголічні напитки, спроваджують їх тільки, що відтак можуть з того велику частину продавати, і стали слідити за кождою більшою посилкою алькоголічних напитків.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

МЕР РУДЖ, Луизіяна, 8. січня. — Підчас процесу проти потайної організації Ку-Клакс-Клена виступила нині 20-літна Еді Мей Гемилтон та зізнала, що рік тому назад шістьох закаптурених людий напало на її дім, казало її зібратися, відставили її до двірця, посадили на поїзд і заборонили її вертатися під тяжкою карою.

Дівчина показала на двох людий яко на учасників нападу: одним з них є др. Меккойн, котрого обжаловують за участь в нападі на вбитих Ку-Клакс-Кленом Ричардса та Дениела, та якийсь Пинк Паркерсон, властитель стаєнь в Мер Рудж.

Зізнання дівчини викликали на процесі велику сензацію. Суд покликав кромі сеї ще 15 свідків, які можуть описати подібні напади.

ЮНІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ОХОРОНИ ПРОТИ РОЗБИШАК

НЮ ЙОРК, 8. січня. — Урядники юнії робітників, занятих виробом дітočої одежі, рішили віднестися до державної прокураторії з домаганием надання охорони для робітників тих варстатів, котрих властителі не прилучилися до недавно проголошеного локавту своїх робітників.

Урядники кажуть, що локавтуючі підприємці понанимали розбишак для нападів на робітників варстатів, що не згодилися на локавт.

ФОРД НЕ ХОЧЕ КАНДИДУВАТИ НА УРЯД ПРЕЗИДЕНТА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 8. січня. — Редактор газети „Дірборн Індепендент", котрого властителем є Форд, заявляє, що поголоски про старання Форда кандидувати на уряд президента Злучених Держав при слідуючих виборах є неправдиві.

ЗЕЛІЗНИЧА РАДА НЕ ПРИЗНАЄ „ОДНОЇ ВЕЛИКОЇ ЮНІЇ"

ШІКАГО, 8. січня. — Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав відкинула нині просьбу юнії зелізничих робітників „Юнайтид Асосіейшен оф Рейлвей Емплойіс оф Норт Америка" (Злученого Товариства Зелізничих Робітників Північної Америки), котра стоїть на становищи „одної великої юнії".

Юнія домагалася переслухання в справі непорозуміння межи членами юнії та зарядом зелізниці „Мишиґен Сентрел". Рада відкинулас домагання на тій основі, що юнія не представляє більшости членів. Зелізничі юнії, що стоять на становищи організації після фахів, уже полагодили свої непорозуміння зі сею зелізницею.

ЗЕЛІЗНИЦІ ВІДКЛИКУЮТЬ ДОМАГАННЯ ОБНИЖЕННЯ ЗАПЛАТИ РОБІТНИКІВ

Цілий ряд американських зелізниць відкликало перед Робітничою Зелізничою Радою в Шікаго свої домагання обнижити зелізничим робітникам заплату.

Місто сього вони годяться з робітничими юніями.

Вказує се на недостачу фахових зелізничих робітників та на спокій в перевозовім промислі.

СУД ПРОТИ МУРИНА-НАСИЛЬНИКА

Нюарський суд присяжних суддів, що розбирав справу Віліема Бетла, 19-літного Мурина, обжалованого за насилуванне та вбийство пані Бингґем, по 30-мінутовій нараді виніс вирок вини, на основі котрої суддя видасть на обвиненого присуд смерти.

Вирок запав в 10 днів по вчинку. Підчас росправи обжалований заперечив, буцімто він мав призватися перед поліцією, до вини.

ЯК ЛЯХИ ЗАБИРАЮТЬСЯ ДО УКРАЇНСЬКИХ СКЛЕПІВ У ЛЬВОВІ

Львівська поліція переконалася, що українське львівське купецтво трудно стероризувати насильним замиканнем склепів, чи тюрмою або погрозами невідповідальности за биттє шиб, тож обдумали новий спосіб. В польське свято Успенія Богородиці, що припадає 8. грудня, польська поліція обставила українські склепи кінними і пішими жовнірами і не впускала нікого до склепів по закупна. Жертвою того нового способу впали склепи приватних українських торговців та інституцій. В цілій тій історії цікаве те, що навіть польські суди не карають українських купців на поліційні доноси за незамиканне склепів у польські свята, а як що це станеться, висші суди зносять подібні засуди. Але поліція не закидає своїх практик, зміняючи лише раз-у-раз способи в поборюванню упертого українського купецтва, що не хоче погодитися з примусом святкування не своїх свят.

ПОВЕНИ В ЗАХІДНІЙ АМЕРИЦІ

Наслідком повени перервано зовсім зелізничу комунікацію межи стейтами Ореґон та Каліфорнією.

Повін зірвала зовсім зелізничий міст на ріці Сантіям та ушкодила мости на ріці Вілямет. Повінь залляла також цілий ряд осель та місточок.

Коло міста Сіетел, стейт Вашінгтон, наступив хмаролом, наслідком котрого вода залляла та знищила зовсім табор робітників, вирубуючий довколичні ліси.

БОЛЬШЕВИКИ ЛЮБЛЯТЬ ОБРІХУВАТИ СВІТ

На пропозицію Чічеріна советський „уряд" запропонував советській пресі, а також тим закордонним газетам, які одержують від нього грошеву підмогу, тимчасово здержатись від друковання звісток про голод на полудневій Україні, на північному Кавказі, Кримі й „Донбасі" до кінця лозанської конференції і поворотy Чічеріна із закордонної поїздки.

ЯК ЇХАВ ХРУНІВСЬКИЙ „ПОСОЛ" ДО ВАРШАВИ

До села Блюдник коло Галича приїхав дня 7. падолиста, 1920. автор станиславівський воевода Юристовський і загостив до Семена Мельника з ґратуляцією з приводу його вибору „послом" до варшавського сойму. Воевода дав Мельникови на убраннє 300,000 мп. і казав йому сейчас їхати до Станиславова, а відтам до Варшави. В Станиславові позволено йому повернути до Блюдник попращатися з жінкою і дітьми. До рідного села прибув він вже в асисті чотирох польських поліціянтів з наложеними багнетами. Трох поліціянтів обходило подвірє, а один сидів у хаті коло „посла", не випускаючи оружя з рук. Так пильнувала його поліція, доки Мельник не приготовився до відїзду. Дня 9. падолиста, 1922, відїхав поспішним поїздом з Галича до Варшави, супроводжений двома поліціянтами в цивільних одягах.

ДОБРА ЗАБАВА

В ночі з суботи на неділю на широкій забаві на львівській стрільниці пробив польський „плютонови" Колць студента Воса ножем. Пробитого відвезено до шпиталю, ножівника до арешту.

ПРОЦЕС ПРОТИ ЮНІЇ ЗА ШКОДУ В ГЕРИН

Вуглеве підприємство „Садерн Илиной Ковл Ко." приготовляє позов проти майнерської юнії за шкоди, спричинені геринськими заворушеннями.

Думають позивати юнію за один міліон долярів відшкодовання.

В суботу, дня 6, січня, почато наново роботу в копальни, довкола котрой розігралися 22. червня м. р. криваві події, серед яких погибло 23 скебів. Робота обмежається до направи копальні.

ПІДОЗРІВАЮТЬ, ЩО ДИПЛЬОМАТИ ВМІШАНІ В ТОРГОВЛЮ ГОРІВКОЮ

Федеральний уряд почав строге слідство над чутками, що велика частина алькоголічних напитків, що вживається в Вашінґтоні, походить від дипльоматичних представників чужих держав.

Як відомо, дипльомати мають право держати алькоголічні напитки для свого вжитку, бо в їх урядах не обовязують американські закони.

КУШНІРІ ПРОТИ ТРЕТОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ

Юнія американських кушнірів постановила відкинути запрошенне комуністичного „інтернаціоналу" в Москві та приступила до протикомуністичної юнійної федерації в Амстердамі.

КИЇВСЬКІ КОНТРАКТИ

В „Екон. Жизн". уміщено оголошення ярмаркового комітету київських контрактів, які мають розпочатись 15. лютого 1923 року. Оголошення пропонує всім особам й установам в цілях підготовки попиту й пропозиції дати відомости про рід і кількість товарів, що мають о надсилки на ярмарок і які там збираються закупити.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПРО ПОЛЬСЬКІ НАГЛІ СУДИ

Віденська газета „Ню /фрей Пресе" в одному числі поміщує статтю про екзекуцію Українців Мельничука, Шереметі, Луцейка і Крупи.

22,500 ФРАНЦУСЬКОГО ВІЙСКА НАПАДЕ НА НІМЕЦЬКУ УГЛЕВУ ДОЛИНУ РУР

КЕЛЬН, Німеччина (британська окупація), 8. січня. — Франція нині рано зачала збирати над Реном своє війско, яке має напасти на німецьку углеву долину Рур.

До нападу готових є 5 дивізій, по 4,500 війска.

Разом в четвер має напасти 22,500 французького війска на Німеччину і заняти два осередки долини Рур, міста Ессен і Бохум.

Се окупаційне війско буде під верховною командою ґенерала Вейґанда і під безпосередньою командою ґенерала Анрі.

Наступ французької військової машини відбудеться після пляну, який виконано під доглядом маршала Фоша, головного команданта французької армії.

НАЇЗД ВІДЛОЖЕНО НА ЧЕТВЕР

ПАРИЖ, 8. січня. — Франція готовилась до нападу на Німеччину у второк, 9. с. м., але Німці зачали бесідну обструкцію в комісії „воєнних відшкодовань" в Парижі, доказуючи Французам, що Німеччина не виконала вповні достави угля в минулому році не ізза нарочного наміру але ізза прикрих економічних обставин, і через те Франція наїзд припізнить. Сей наїзд імовірно зачнеться аж в четвер, 11. с. м.

БУВШИЙ НІМЕЦЬКИЙ ПРЕМІЄР КАЖЕ, ЩО ФРАНЦІЯ НАЇЗДОМ УНЕВАЖНИТЬ МИРОВИЙ ДОГОВІР

БЕРЛІН, 8. січня. — Др. Герман Міллер, бувший німецький канцлер, котрий підписав версайський мировий договір, заявив, що коли Франція сама нападе на Німеччину, так вона зломить версайський договір і його з того часу треба буде вважати неістнуючим.

НІМЦІ БУДУТЬ СТАВИТИСЬ ПАСИВНО ДО ФРАНЦУСЬКОГО НАЇЗДУ

БЕРЛІН, 8. січня. — Тутешня преса подає, що німецьке правительство порадить населенню углевої долини Рур, яку Франція хоче напасти, аби не виступало оружно проти наїзників, але тільки вело пасивний опір (значить, відмовляло Французам всякої помочі і співпраці).

МУССОЛІНІ ПРО ФАШІСТІВ І БОЛЬШЕВИКІВ

РИМ, столиця Італії, 8. січня. — Італійський премієр Муссоліні написав статтю у своєму органі „Джерархія", в якій каже, що метою фашістів є привернути здорові відносини в Італії.

Італійська революція, каже він, ріжниться тим від большевицької, що фашісти не кинулись руйнувати державну машину та економічне життє свого краю, але оставили все що нормальне, добре і здорове, а тільки направляють се, що недомагало.

В ІРЛЯНДІЇ РОЗСТРІЛЯНО 5 ЖОВНІРІВ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 8. січня. — Нині тут розстріляно 5 жовнірів ірляндської державної армії за зраду вітчини. Їх приловлено, як помагали републиканським повстанцям в боротьбі проти законної ірляндської влади.

10,000 НІМЕЦЬКИХ МАРОК ЗА 1 ДОЛЯРА

БЕРЛІН, 8. січня. — Німецька марка знову впала. Нині продавали тут по 10,000 німецьких паперових марок за 1 доляра.

МОСКОВСЬКІ УЧЕНІ ПОПОВНЮЮТЬ САМОГУБСТВО З ГОЛОДУ

ПАРИЖ, 8. січня. — Московський письменник Сергій Перський пише з Женеви, що тамошні російські збігці, учені і письменники, крайно бідують і голодують. Деякі з розпуки поповнюють самовбивство.

ХОТЯТЬ РАТУВАТИ РОСІЙСЬКОГО ЦАРЯ ВІД СМЕРТИ

ЛОНДОН, 8. січня. — Тутешній дневник Таймс одержав телеграму з Риги, столиці Латвії, яка повідомляє, що Ленін дуже поважно хорий. Большевицький „уряд" наляканий станом його здоровля.

Сього тижня має відбутись нарада російських лікарів-специялістів з лікарами-спеціялістами із заграниці.

З Німеччини виїхали до Москви отсі спеціялісти: Ферстер, Воґт, Клемперер і Бавмке.

БОЛЬШЕВИКИ ПРОГАНЯЮТЬ СВОГО КОМІСАРЯ ЗА ХАБАРНИЦТВО

СТОКГОЛМ, столиця Швеції, 8. січня. — Московський большевицький „уряд" прогнав всого урядовця проф. Г. В. Ломоносова, котрий для нього заграницею купував льокомотиви і зелізничі вози. Він купив для большевиків 1,000 возів в Німеччині а 500 у Швеції, але причинив большевицькому „урядови" страти 4 міліони золотих рублів, які виплатив на усякі хабарі при купні.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТИ ПОЛЬСЬКОЇ НАСИЛЬНОЇ РЕКРУТАЦІЇ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

ДО ГОЛОВНИХ АЛЯНТСЬКИХ ДЕРЖАВ ЯКО ПРАВНИХ СУВЕРЕНІВ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Безпосередно по переведенню виборів до польського сойму й сенату відбулося у Варшаві дня 28. листопада с. р. відкритте нововибраного сойму бувшим начальником польської держави Иосифом Пілсудським, котрий у своїй промові вважав за вказане сказати тоді, що державні границі Польщі вже устійнені...

На отсей прилюдний висказ б. начальника польської держави дозволяемо собі звернути увагу головних аліянтських держав, бо таке твердженне начальника польської держави незгідне з дотичною постановою версайського мирового договору (арт. 87.), а також противне постанові сен-жерменського мирового договору (арт. 91.). А по думці сих міжнародніх договорів Східна Галичина не належить до Польщі.

Отсе один з актів анексійних змагань Польщі проти волі населення.

Та майже рівночасно з тою самовільною заявою б. начальника польської держави, бо з датою 29. XI. с. р., наслідком рескрипту польського міністерства для військових справ з 24. XI, 1922, ч. 6231, видано розпорядок для доповнення рекрутаційної листи у Східній Галичині. Польська влада взиває тепер насильно, щоб усі мущини Східної Галичини під загрозою кар зголошувались до польського війска, без ріжниці народности й віроісповідання.

А по найновійшим інформаціям мае переводитися бранка у Східній Галичині поодинокими громадами, до яких зіде польська поборова комісія з відділом війска й асентировані мають бути сейчас вивезені до Познанщини.

Проти сього найновійшого замаху Польщі на Східну Галичину, що до неї не належить, закладаемо отсим іменем українського населення як значно переважаючої більшости краю рішучий протест до головних аліянтських держав яко теперішніх правних суверенів Східної Галичини.

Українське населенне ніколи не згодиться з ніяким насильним актом Польщі, що мае допровадити до анексії Східної Галичини Польщею, а таким актом політичного насильства мусимо вважати притяганне всіх мущин Східної Галичини до рекрутаційної листи польської армії.

Коли розписанне польських виборів у Східній Галичині можна було під деяким оглядом вважати зі сторони головних аліянтських держав спробою виявлення свобідної волі населення сеї території, то у всякому разі примусовий побір війска мусить вважатися безправним присвоюванням найвисшого суверенного права зі сторони Польщі над населеннем і територією Східної Галичини.

І тому українське населенне примушене піднести отсей рішучий протест до головних аліянтських держав, щоб вони в отсім остаточнім моменті не дозволили Польщі самовільно нарушувати міжнародні договори й ломити право національного самовизначення, що безперечно належиться населенню Східної Галичини.

А коли польське правительство перехвалюеться навіть прилюдно, мовби головні аліянтські держави згодились мовчки на прилученне Східної Галичини до Польщі, то для успокоення затривоженого населення, яке покладае свої надії на міжнародні договори та для вдержання авторитету головних аліянтських держав, являеться необхідно конечне, щоб ті побідні великі держави, що стали нашими правними суверенами, сказали вже свое важке слово по правді і справедливости.

З отсих причин проситься головні аліянтські держави, щоби правом суверенів заборонили Польщі переводити примусову рекрутацію населення Східної Галичини до польського війска, тому, що горожани Східної Галичини не є горожанами польської держави, бо Східна Галичина не належить до Польщі.

А щоб уже звільнити населенне Східної Галичини від невиносимої польської окупації і прояснити державне становище тої території, зволять головні аліянтські держави приступити до вирішення державного становища Східної Галичини яко незалежної держави вільних народів, бо тільки сим способом будуть заспокоені домагання населення і вимоги національної справедливости.

Відень, 14. грудня, 1922.

Др. Евген Петрушевич в. р.
Президент Української Національної Ради Східної Галичини.

ЗА НАМИ Й ПЕРЕД НАМИ.

УВАГИ ПРО ГАЛИЦЬКУ СПРАВУ.

(Від власного кореспондента).

Пригадаймо собі ту хвилю, в якій утворилася Українська Національна Рада і проголосила державну незалежність українських земель австро-угорської монархії.

Від самого початку світової війни мав український нарід австро-угорської займанщини одну ціль: **здійснити ідеал Соборної України,** себто утворити з усіх українських земель незалежну українську державу.

Для здійснення сеї цілі український політичний провід став по стороні Австро-Угорщини й Німеччини; для здійснення сеї цілі українська молодь утворила українське національне війско, Українських Січових Стрільців, які поруч з австроугорською й німецькою армією билася проти Росії.

Бо було ясне, що Росія, се найсильнійший і найголовнійший ворог України. Тільки ослабленне Росії принесе полекші українському народови під царським ярмом. І тільки розбитте Росії принесе Україні нагоду визволитися раз на все з російської неволі.

І було ясно, що доки величезна більшість українського народу буде стогнати в російській неволі, доки там, над Дніпром, під шкідливим впливом російської політичної думки, не може навіть скристалізуватися ясний ідеал Соборної України, — доти Галичина, Буковина, Закарпатська Україна не зможуть здобути повного визволення.

Отся ціль, розбитте або хоч ослабленне Росії була основною причиною політичної орієнтації галицьких і буковинських Українців (закарпатські Українці були пасивні) в світовій війні, — тої орієнтації, яку звичайно називали австрофільською чи германофільською. Не привязанне до Австрії, яка на польські доноси вішала Українців, чи до Німеччини диктувала сю орієнтацію, тільки обчисленне, що в інтересі української справи лежить розбитте або хоч ослабленне Росії.

Отсе обчисленне показалося правильним. Бо під ударами, які нанесла Росії Австро-Угорщина й Німеччина і тільки під сими ударами розгорілася в Росії **революція,** яка дала змогу нашим наддніпрянським братам утворити Українську Народню Республику.

Одначе Українська Народня Республика, маючи перед собою не тільки важку задачу внутрішнього державного будівництва, але й війну з Московщиною, не була, не могла бути на стільки сильна, щоби визволити також ті українські землі, які знаходилися під австро-угорською займанщиною і так здійснити ідеал Соборної України.

Все, що могла зробити Українська Народня Республика для тих земель, де був додатковий договір Берестейського мира, договір, яким Австро-Угорщина обовязувалася утворити з українських земель **Австрії,** себто з української Галичини й Буковини (без Закарпатської України, яка належала до **Угорщини!)** окрему українську автономну провінцію.

Одначе Поляки мали більший вплив на політику Австро-Угорщини й Німеччини, ніж новоутворена українська держава, якої важке положенне використала Німеччина й Австро-Угорщина, щоби з союзника переміниться в окупанта України. І тому Австро-Угорщина не здійснила свого зобовязання що до утворення окремої української автономної провінції.

В таких відносинах кінчилася світова війна, — кінчилася такою очевидною перемогою держав антанти, що ясно було, що вони будуть диктувати свою волю своїм ворогам.

І коли з виміни нот між австро-угорським міністерством заграничних справ і державним секретарем Злучених Держав Північної Америки стало ясно, що є се воля держав антанти, щоб Австро-Угорщина перестала істнувати, то сеї одної заяви волі держав антанти було досить, щоби Австро-Угорщина дійсно розпалася.

В хвилі сього розпаду Австро-Угорщина утворилася Українська Національна Рада і проголосила державну незалежність українських земель Австро-Угорської монархії.

Чому державну незалежність, а не зединенне з істнуючою українською державою? Докладне обговоренне сього питання не належить до нинішньої теми. Тому скажу про сю справу тільки коротко ось-що:

На таке становище Української Національної Ради вплинули отсі моменти: 1). Обережність з огляду на те, що Австро-Угорщина все таки ще істнувала. 2) Огляд на міжнародню політику, а саме, що держави антанти будуть инакше трактувати ті українські землі, які належали до Австро-Угорщини, а инакше українські землі бувшої Росії. 3) Рада деяких українських державних мужів Придніпрянщини, щоби до часу, доки відносини на Придніпрянщині вияснятьcя, українські землі Австро-Угорщини вели своє державне будівництво окремо.

Одначе треба ствердити, що всі сі моменти мали тільки тактичний, а не принципіяльний характер. Ідеал Соборної України був ідеалом усіх. Ходило тільки о те, якими дорогами йти до його здійснення.

І Українська Національна Рада в цілій своїй дальшій державній роботі здійснювала його, аж доки не прийшла Камянецька катастрофа.

Та вертаймо до теми.

Австро-Угорщина розпадалася і не могла вже стати на перешкоді змаганню українських земель, над якими доси панувала, до здійснення ідеалу Соборної України.

Той новий лад, який збиралися завести побідники в світовій війні, держави антанти, таксамо — здавалося — не може стояти сьому на перешкоді.

Адже держави антанти весь час світової війни, і чим близше до її кінця, тим голоснійше заявляли, що вони ведуть війну за здійсненне права самовизначення народів. Тому властне Австро-Угорщина повинна розпастися, а Німеччина повинна бути обезсилена, щоби се право могло бути здійснене. Чехам, південним Славянам, Полякам держави антанти вже підчас світової війни признали право на державну незалежність, і сі народи під охороною держав антанти почали здійснювати се право на руїнах Австро-Угорщини. З мирової програми держав антанти виходило ясно, що се право належиться також українському народови Австро-Угорщини та що держави антанти, коли будуть вірні тій програмі, не можуть не тільки ставити перешкод змаганню українських земель Австро-Угорщини до незалежности, але повинні взяти се змаганне під свою охорону.

Ся охорона могла бути потрібна з огляду на двох ворогів, **які готовилися загарбати українські землі Австро-Угорщини. Польща** проголосила свої **претенсії** до української **Галичини, а Румунія** — до української **Буковини** (на Закарпатській Україні положенне не було **пояснене**).

З огляду на те, що найбільшу часть бувшої австро-угорської займанщини творила Галичина, Польща виступала як головний ворог. Та власне з огляду на Польщу знаходилося в 14 точках Визсона, проголошених від імени держав антанти, ясне твердженне, що Польща повинна утворитися з земель **безсумнівно польських.** А українська Галичина була землею **безсумнівно не-польською,** отже — здавалося — держави антанти не допустять, щоби Польща загарбала українську Галичину.

Не значило се, спускатися на чужі сили. **Ні, на чужі сили Галичина не спускалася!** Вона взялася своїми силами будувати українську державу на своїй землі, — **будувати й обороняти від польського наізду.** Й обороняла її до останнього упадку сил, коли український жовнір вистрілив останній набій.

А значило се обчислювати свої шанси на міжнародній арені, без чого найсильнійша держава не може обійтися.

Польща, хоч ще знаходилася в хаосі, була велика і мала признанне держав антанти. Галичина — в порівнанню з Польщею — була мала. Оставлена на власні сили, Галичина не могла оборонитися проти великої Польщі.

Одначе Галичина не була сама одна, — **вона була часть великої української держави, Соборної України.**

Соборна Україна і міжнародне положенне, — се були ті сили, на яких опирала свої надії Галичина, примушена вести нерівну, геройську боротьбу проти Польщі.

Соборна Україна поможе Галичині встояти проти Польщі, доки положенне на Мировій Конференції не вияснится на стільки, що Україні буде признане право на державну незалежність на цілім просторі українських земель. Тоді Мирова Конференція заставить Польщу понехати війну проти України і Україна зможе зібрати всі свої сили, щоб розправитися з Московщиною.

Сі надії завели.

Новоутворена українська держава була за слаба, щоб вести рівночасно з успіхом дві війни: проти Польщі і проти Московщини. Зрештою навіть добре укріпленій державі такі дві війни не були би під силу.

Вийшло так, що кожда часть оборонялася проти того ворога, який передовсім їй загрожував: Галичина проти Польщі, Придніпрянщина проти Московщини. Правда, одна часть помагала другій, чим могла, — але, загалом беручи, кожда мусіла оборонятися власними силами.

Оставлена на власні сили, Галичина не могла оборонитися перед польським наіздом.

А держави антанти, замість стати на сторожі права самовизначення українського народу Галичини й заборонити Польщі простягати руку по Галичину, — після невдатних проб довести до польсько-українського перемиря (невдатних тому, бо держави антанти не мали енергії поставити таму польським забаганкам!) санкціонували польський наізд на Галичину й уповажнили Польщу задержати Галичину під польською окупацією.

Так Галичина опинилася під окупаційною властю Польщі.

Правний стан Галичини відомий. Вона знаходиться під суверенністю держав антанти, які мають вирішити її долю. Сей міжнародній характер галицької справи стверджений цілим рядом міжнародньо-правних актів. Одначе держави антанти, як суверени Галичини, позволяють Польщі виконувати в Галичині окупаційну власть так, як коли-б Галичина була частю польської держави.

Вирішення долі Галичини державами антанти не можна діждатися. А тимчасом Польща щораз сміливійше трактує Галичину як часть Польщі. Останні такі акти — се переведенне виборів до польського сойму й сенату й розписанне бранки до польського війска.

Проти сеї політики Польщі **піднявся український нарід до самооборони.** Ся самооборона проявилася покищо в нищенню державного і приватного майна польських окупантів, в нападах на агентів польської окупаційної влади і в бойкотуванню виборів до польського сойму й сенату. Які розміри й форми прибере ся самооборона в дальшім розвитку, покаже будучність.

Все те поза нами. А що перед нами?

Коли-б у міжнародній політиці рішала справедливість, ми могли би безжурно дивитися в будучність. **Нема сумніву, що всі рішаючі міжнародні чинники переконані про те, що Галичина не є польський край і не повинна належати до польської держави.**

Одначе від сього переконання до його здійснення — може минути ще богато часу.

Не видно, щоб держави антанти готовилися в близькій будучности вирішити долю Галичини. Так само не видно, щоб вони мали спільний плян такого вирішення.

При тім вони заняті справами, для них богато важнійшими ніж справа Галичини, — як справа мира з Туреччиною, справа взаїмних довгів, справа зобовязань Німеччини супротив них.

Може бути, що держави антанти й дуже швидко приступлять до вирішення справи Галичини й вирішать її згідно зі справедливими домаганнями українського народу. Одначе нема певних познак, які подавали би таку надію.

Тому мусимо бути приготовлені також на те, що справа Галичини ще довго буде стояти на тій точці, на якій стоїть уже три роки, а саме від часу, як держави антанти понехали проект тимчасової автономії Галичини при Польщі під охороною Союза Націй. З того часу справа Галичини стоїть усе на тій самій точці: Польща поводиться в Галичині так, неначе-б се була часть Польщі, а держави антанти, суверени Галичини, спокійно дозволяють, щоб Польща топтала їх суверенні права. Тільки десь колись одна чи друга з держав антанти звернеться з запитанням чи протестом до польського правительства, і знов мовчить.

Мусимо бути приготовлені також на те, що такий стан ще довше потягнеться.

Та може нас зустріти ще щось гірше: що держави антанти санкціонують той стан, який завела в Галичині Польща. Натяки на се знаходимо щораз частійше в польській пресі. Натяки і радість, що галицька справа стане незабаром „внутрішньою справою" Польщі, що українській боротьбі усунеться міжнародній ґрунт спід ніг. З сим звязують Поляки надію, що Українці тоді „отямляться" і помиряться з польською державністю.

І на таку можливість мусимо бути приготовлені, щоб вона не впала на нас несподівано і не внесла замішання в наші ряди.

Наші вороги нехай знають, що міжнародне рішенне галицької справи, яке не буде рішенням в дусі державної незалежности українського народу, — **не буде для нас ніяким рішенням.** Ми будемо далі проти нього боротися, аж осягнемо свою ціль.

Тай ми мусимо все тямити, що в життю народів нема невідкличних рішень. Життє народів не може скаменіти на однім місци, воно пливе живою струєю і приносить усе нові рішення. Тільки той нарід умирає, котрий не має волі жити. Як будемо мати волю жити, то знайдемо в собі також силу вибороти собі незалежність, без якої нема для народу життя.

Словом, не знаемо, який час прийдеться нам ще боротися за незалежність і в яких умовах.

В тім часі стоять перед нами дві великі задачі.

Одна задача — се боротьба з польською окупацією. Треба зазначити з натиском: з польською **окупацією.** Бо Польща все остане для нас ворожим окупантом, незалежно від тих правних постанов, які хтось може видати про нас без нас.

Ту боротьбу з польською окупацією мусимо вести так, щоб вона нас як найбільше скріпляла, а ворогови приносила як найбільшу шкоду. Способи боротьби — залежать від положення на місци і відповідно до відносин можуть бути ріжні. **Тільки одно все мусить бути постійне: Польща мусить усе відчувати і знати, що український нарід ніколи не помириться з приналежністю своєї землі до польської держави.**

До боротьби з польською окупаційною владою належить не тільки нищенне ворога, але також скріплюванне наших сил: нашої культури, нашого господарського положення, нашої державної свідомости, словом усіх тих елементів, які творять нарід здібним до державного життя.

Друга задача — се використовуванне боротьби, яку веде наш нарід в краю проти польської окупаційної влади, на арені міжнародньої політики.

Міжнародній політичний світ не сміє ані на хвильку забути, що галицька справа є справа міжнародня, яка домагається як найшвидшого міжнароднього полагодження в дусі державної незалежности українського народу.

Мусимо довести до того, щоб міжнародній світ не тільки признавав нам слушність, але також знайшов волю й силу до справедливого вирішення галицької справи.

Може бути, що сповняти сі дві задачі прийдеться нам довгі роки, серед найважчих умов. Мусимо знайти в собі силу на се.

І край, який веде боротьбу з польською окупаційною владою і творить нові цінности національного життя, заявляючи і одним і другим волю народу до самостійного життя, —

і політична еміграція, яка репрезентує край і його змаганне до незалежности перед міжнароднім світом, —

і Ви, Американські Брати, що взяли на свої плечі тягар матеріяльної допомоги краеви й політичній еміграції в боротьбі за визволенне, —

всі ми мусимо приготовитися на те, щоб вести боротьбу й довести її до успішного кінця навіть тоді, коли-б ще довго треба було її вести.

На справедливе міжнародне рішенне галицької справи маємо добре набуте право, запоручене міжнародньо-правними актами, і сього права не зречемося. А все, що буде йти проти сього нашого права, будемо пятнувати й поборювати як безправство, насильство, злочин.

Одначе те справедливе міжнародне рішенне галицької справи є тільки одним етапом у нашім змаганню до нашої великої цілі: Соборної України.

Коли те рішенне дасть нам змогу незалежного державного життя в Галичині швидше, ніж здійсниться наш ідеал Соборної України, зробимо з Галичини творче огнище всеукраїнської державности.

Коли-ж ні, будемо обороняти українську Галичину перед польським ворогом доти, аж встане Соборна Україна і покаже Польщі її місце.

22. грудня, 1922.

Д-р Михайло Лозинський.

ПІД РІЗДВО.

По цілім нашім краю залунає нині наша старинна пісня „Бог предвічний!"

І застелять стіл білим обрусом, і поставлять на ньому ярі свічки, а під стіл настелять сіна, щоб діти „квокали" по вечері. В куті стоятиме сніп з повними колосками, щоб нагадував, що ми хліборобський народ і що без землі, без золотої пшениці, без власного поля і без власної волі нема нам ані щастя, ні долі.

І візьме батько покраяну на шматочки і помащену медом проскуру і буде нею ділитися зі всіми в хаті і будуть собі всього доброго бажати, щоб діждати від Різдва до Воскресення, від Воскресення до Вознесення, від Вознесення до многих літ, поки нам Пан Біг назначив вік; у небі стояти, корону тримати, всім нам посполу, честь і слава всьому дому.

І будуть бажати собі від щирого серця, щоб минулася нинішна погана, соромна година, щоби ми діждалися кращих нових часів, щоб не стогнали під Іродом лукавим і не боялися нової Вефлеемської різні, щоб ми як справжні християне у мирі та згоді, у правді та славі святкували його велике свято.

І засядуть до святочного стола і буде хата, чим богата, тим і рада. Тільки нас не буде. Замість нас за столом сидітиме стрій гість, — спомин.

Спомин про тих, що на полі слави лягли і що у ворожих таборах за кільчастими дротами гіркі свята святкують і по тюрмах гниють, бо вони злочинці великі, бо вони своему рідному краеви волі бажали і за неї боролися з оружжем у руці, бо нині без сили і правди нема, бо такі то ми християни, бо на те ми тільки разів Різдво Христове святкували.

І не за одним столом сидітиме спомин про тих, що в світ за очи пішли, одні на еміграцію по чужих краях, а другі гень, аж за море заплили.

І не одні очи слізми зайдуть, не одна сльоза у страву впаде і стане тая страва гіркою.... Нікого, нікого з нас, хто чесний і рідний не забуде наша рідна земля, наша мати Україна.

Алеж і ми не забуваймо про неї, не забуваймо про наших братів і сестер, особливо про тих, що потерпіли за нашу справу і ще й тепер терплять. Най серця наші ударять так сильно, як били їх серця, коли в бій ішли, коли їх на муки тягнули, коли їм доводилося перед ворожою перемогою з рідної хати втікати, коли вони на суді нечистивих ставали, щоб переконатися, що такий суд це одна наруга над правдою і волею і що правди без волі нема.

Пригадаймо собі всіх-всіх, що потерпіли за те, щоб родилася нова, велика, вольна й неділима Україна і **не жалуймо нічого щоб облегчити їх страдання і возвеличати їх славу і зробитися гідними належати до цеї великої родини, котрій на імя — Український Народ.**

Нехай Різдво Христове обєдинить нас і тих, що дома і тих, що в Іродових яскинях і тих, що мов зчахле листя відірвалися від рідної гилі і розлетілися по світі, — всіх — всіх, щоб це обєднання довело нас від Різдва до Воскресення, до воскресення нашої волі, нашої приборканої та не вмирущої визвольної ідеї.

Обєднання і визволення бажаймо одні другим з нинішним святом Різдва!

Богдан Лепкий.

* * *

**Колядки, колядки, колядки,
Свічечки на зеленій ялинці.
Білий сніг вкрив садки і грядки,
Мерехтить на кождіській билинці.**

**Гарні сни, любі сни, сни весни,
Сни про те, що було і минуло,
Хоч як серце у груди тисни,
Щоб забуло! — воно не забуло.**

**Кождий день, кожду ніч, кождий мент,
Кожде слово з уст щирих і рідних
Заховало воно як фрагмент, ...
Як мельодію гарф непобідних.**

Богдан Лепкий.

ЛИСТ З КРАЮ.

(Старий батько до сина).

Здорові були дорогі діти. Пишу вам, щом від вас отримав два листи, в котрих було по одному долярови, за котрі сердечно дякуєм.

Дорогий сину! Ти пишеш, що ти чекаєш на відповідь. Я тобі зараз відписав і члени з читальні писали і не чуєм жадної відповіди. Тепер пишу о нашім поводженню. В нашім краю біда; буде голод на худобу, котру треба за півдармо дати, бо нема паші, погнила. У нас іде дощ ще сперед нашого празнику. Отави погнили і ще тепер вода по долинах стоїть, як стави і не годен зібрати. Сіно то поляки випасли кіньми, як стояли сім неділь. Так ся нам заводить, що треба продати коня і єдну корову, бо нема де дістати паші. Дорогий сину! Жалуєм за тобов, щось поїхав, але і добре, щось поїхав, бо бись був згинув зі жалю, як ту поляки мордують. У нас було голосованнє, то на тоє голосованнє приїхало сорок жовнірів; то ми їх мусіли годувати, а вони нас били, забирали збіже від каждого господаря, кілько схотіли. Не було виходу, мусів дати, бо били. Що-до голосовання то так було: єдної неділі було голосованнє від 21 рік повище назбирали голосів щось девять, а другої неділі голосували від 30 років то було щось 60 голосів. А за що було більше, бо дуже били, і наказали господарям виїхати насилу. Як ніхто не ішов голосувати, тогди брали фіри, їхали від хати до хати і забирали баби і везли до канцелярії голосувати. То люди втікали в поле і вполе ходили шукати і били. А я лежав слабий, то я не голосував, а мама то втікла з хати. Маю що писати, коли не годен і так вас поздоровляю. Зістаньте здорові, до зобочення.

* * *

Впав перший сніг,…
Який же він біленький!
Як та сорочечка
В неділеньку з рук неньки.

Впав перший сніг…
Який же він студений!
Мов свідомість, що й ти
Забула вже про мене.

Богдан Лепкий.

* * *

У бою кріпко стій,
В побіду твердо вір,
Іди на перебій,
Як бистра струя з гір.

Нічого не жахайсь,
(Що гірше від кайдан?)
Судьбі не піддавайсь,
Ти над судьбою пан.

Судьба — залізо, ти —
І молот і коваль.
В залізо бий, гати,
Щоби зробилась сталь.

Лиш серце най буде,
Яким було колись,
Як буря загуде,
Щоб рожі розцвились.

Богдан Лепкий.

ФОНД СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.

(Через „Свободу").

Мартин Пелех з Филаделфії, Па. прислав $2.50

Попередно оголошено $13.50

ДОСІ ЗІБРАНО $16.00

ФОНД ІНВАЛІДІВ.

(Через „Свободу").

Мартин Пелех з Филаделфії, Па. прислав $5.00

Попередно оголошено $48.00

ДОСІ ЗІБРАНО $53.00

НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ І УНІВЕРСИТЕТ

Мартин Пелех з Филаделфії, Па. прислав $7.50

Попередно оголошено $180.21

ДОСІ ЗІБРАНО $187.71

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу")

Мартин Пелех з Филаделфії, Па. прислав $2.50

Попередно оголошено $175.60

ДОСІ ЗІБРАНО $178.10

* * *

Біле поле снігом вкрите,
Зайчик походив по ньому.
Як мені знайти сліди ті,
Що ведуть до мого дому?

Похилилися тополі,
Ліс, немовби раду радив,
Вітер перебіг по полі
Й заячі сліди загладив.

Богдан Лепкий.

ОРҐАН МІЛЮКОВА ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ

Париська московська ґазета „Посъднія Новости" (орґан Мілюкова(з нагоди відозви галицько-українських епископів і управ партій в справі останніх подій на Галицькій Україні у вступній статті п. з. „Східна Галичина і Вірменія" пише:

„Доля Східної Галичини є одним із наслідків невдатної ідеї — заступити розвалену Росію, „великою Польщею". В теперішній момент ся ідея мертва. Одначе затроєні овочі, які принесла вона, доведеться ще довго відчувати. Ми нераз мали нагоду торкати справу грубо-асиміляційної і анексіоністичної політики Польщі на насильно прилучених до неї не польських землях. Убийча конець кінців для самої Польщі ся політика головно болючо вдаряє в інтереси не польського населення в царині церкви, школи і землеволодіння.

Наслідок сього такий, що підчас недавно закінчених виборів/до першого польського сойму пійшли в забуттє взаїмні порахунки між національностями і вийшло зовсім неожидане: утворився бльок національних меньшостий і провів до сойму 90 послів, проваливши на східних „кресах" всі польські кандидатури.

У Східній Галичині положеннє було зовсім інакше. Східну Галичину, заселену українською більшостю, передали аліянти Польщі, зовсім не на правах звичайної провінції тільки на часове володіннє у формі автономної одиниці. Відношеннє її до Польщі пригадувало відношеннє Бесарабії до Румунії при Сфатул Церії. І тут і там рішено було використати вибори в центральний парлямент для замаскованої анексії. Ясно, що коли населеннє даної области бере участь у виборах до палати народніх представників, так воно тимсамим признає себе громадянами одної держави. Бесарабське населеннє не хотіло попасти в цю западню і пробувало збойкотувати вибори. Сю тактику рішило приноровити й українське населеннє Східної Галичини. Надрукований нами документ оповідає про наслідки сеї справи. Польські власти заборонили пропаганду проти виборів; зробили становище виборчих комісарів обовязковим для всіх мешканців під загрозою тяжких кар. Під покривкою давлення повстання закватирували військо по всіх селах і місточках; арештували всю місцеву інтелігенцію. Зовсім ясна річ, що примусове переведеннє такими середниками виборів до сойму тут, як і в Румунії, не може дадати ніяких підстав для зміни часової окупації в анексію. Одначе такі огидні факти повинні вкінці звернути увагу Европи на сумні наслідки політики насильних прилучень національностий.

ЗВІРСТВО

З польського Шлеська доносять про випадок неймовірного озвіріння, який мав місце в рибницькому повіті. Мешкаючий там робітник привязав свого неправого сина в хліві на ланцуху і держав його там доти, доки нещасна дитина не вмерла з голоду.

ДО ВІДОМА НАШИМ ЗАМОРСЬКИМ ЗЕМЛЯКАМ

В Сокальщині парцелюється 400 морґів ґрунту. Земля першої якости, чорнозем з одмішкою легкої глинки перепускаючої до споду. Родить від 12—16 сотнарів жита, 10—18 сот. пшениці, 12—18 сотн. вівса, 10—15 сотн. ячменю з морґа або 100 сотн. бараболь. Надається до управи бураків і всякого насіння. Ціна 330 долярів за морґ враз з коштами контракту. Кромі того є на продаж велика отверта шопа і уворак в дуже добрім стані. Американські Українці хотячі набути кавалок доброї землі, повинні використати сю парцеляцію. Парцеляція в українських руках і земля та повинна зістати також в українських руках. Парцеляцію і контракти переводить одна з перших українських канцелярій адвокатських загально знана від давна з солідности і повного довіря. По близші інформації в тій справі інтересовані зволять голоситися до низше підписаного: **Box 53, Jersey City, N. J.**

С. Ядловський.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТОВАРИСТВО ПРОСВІТА В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Дня 3. грудня 1922 засновано між українськими військовими частинами розміщеними в Берні культурну інституцію „Просвіта" при українськім робітничім куріни в Берні. Вже з початком конституючого зібрання можна було завважити у присутних майже всіх стрільців, підстаршин і старшин і з їхнього зацікавлення просвітною справою як конечне було заснування цеї інституції. По висвітленню сот. К. Купчанком значіння „Просвіти" для нашого народа і війска, яке мусить використати час на еміґрації для піднесення самоосвіти, краю принести туди також розвинену думку, приступлено до ухвалення статута. Новозаснovану інституцію названо „Просвіта", щоби унаглядними нашу тісну звязь і привязаннє цілого нашого народа до тов. „Просвіта", яке принесло йому за час свого істнування стільки добра. Всі приналежні до тутешніх українських частин належать обовязково до „Просвіти". При кінці зборів вибрано майже одноголосно управу, на яку наложено статута. Рівночасно засновано жено обовязок переведення в життє постанов ухваленого статута. Рівночасно засновано при „Просвіті" „Чайню". Ухвалено, що стрільці, які прочитають за три місяці десять книжок більшого обему, а також неграмотні, які за цей самий час науаться читати і писати, будуть одержувати від „Просвіти" в нагороду за пильність і плеканнє рідної культури по одній книжці даром. З чистого доходу „Чайні" та місячних вкладок стрільці 50 с. підстаршини 1 К., старшини 3. К.) буде предплачуватсия часописі, та закуповувати книжки для книгозбірні. Тому що ці фонди зростуть щойно з часом до тих розмірів, — щоби можна заспокоїти культурні потреби членів, проситься цею доргою всі українські інституції та приватні особи жертвувати книжки для книгозбірні нашої „Просвіти". — Адреса:

„Prosvita" Ukrajinsky pracovni oddil, 38 v Brne. Hrdlickove baraky.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Радіярд Киплинґ.

РІККІ-ТІККІ-ТАВІ.

Я розкажу вам про страшенну і завзяту боротьбу, що відбулася в одному домі Сеґовлійської кріпости в Індії. Героєм тої боротьби був мунґос*) Ріккі-Тіккі-Таві. Довгохвостий кравець Дарзі та його дружина помагали йому; щур Чучундра, що через усе своє життя мрів про те, щоб вилізти в хаті на середину помосту і ніколи не мав те відваги, давав йому пораду: але боровся Ріккі-Тіккі-Таві сам без спільників.

Мастю шерсти і хвостом він схожий був на кошення, а вдачею на лисицю. Очі його, а також і кінчик рухливого носика були рожеві; хвіст свій він міг так розпушити, що нагадував хвіст лисиці, а сміливий крик його, коли він біг по високій траві, був такий: „рікк-тікк-тіккі-тіккі-чк!"

Якось то вліті підчас великої повені його винесло з нори, де він жив при батьках і понесло водою вниз до ями, що була над шляхом. Він верещав і боровся і, добачивши жмуток трави, що плавав по воді, вхопився за нього, але потім стратив память.

Прийшов до притомности на стежці в садку, під промінням яскравого сонця. Маленький хлопчина стояв над ним і говорив:

— Гглянь, мамусю, це мертвий мунґос, треба його поховати.

— Ні, — відповіла мати, — візьмемо його та обігріємо: можливо, що він ще живий.

Вони принесли його додому, а там якийсь високий чоловік узяв його в руки, оглянув і сказав, що він ще живий, тільки трошки захлинувся. Його закутали в бавовну, обігрили, а по якімсь часі він кліпнув очима і чхнув.

— Не страште його, — сказав батько.

Та злякати мунґоса не так то й легко, бо він од носа до хвоста переповнений почуттям цікавости.

Він подивився на бавовну і порішив, що вона не годиться до їди, оббіг кругом столу, сів, пригладив на собі шерсть, почухався і скочив на плечте маленькому хлопчикові.

— Не бійсь, Тедю, сказав батько, — це його звичка приязниться.

— Ух! та він лоскоче мене шию під підборіддям, — закричав Теді.

Ріккі-Тіккі просунув свій ніс між ковнір і шию хлопця, потім подихав йому в ухо і нарешті скочив додолу, сів і почав потирати собі носик.

— Боже милий, — промовила Тедова матуся. — І це дикий звірь! Певно такий непохливий він тому, що ми поставились до нього гарно.

— Усі мунґоси такі, — відповів їй чоловік. — Коли Теді не буде його смикати за хвіст та не здумає засадити в клітку — він цілісінький день буде бігати по всьому домі. Дамо йому що-небудь попоїсти.

Йому дали шматочок сирого мяса. Це була найкраща їжа для Ріккі-Тіккі. Він повиростував свою шерсть, щоб висохла аж до корінців. Після того він почув себе значно краще.

— В цьому домі дуже багато річей, з котрими конче треба познайомитись, — подумав він. — Мої батьки на протязі усього свого життя не побачуть стільки нового. Я лишуся тут і робитиму над усіми речами досліди.

Цілий день минув йому на біганині по всіх кімнатах у домі. Він мало не втопився у вапні, ткнув носом у чорнило, що стояло на столі, а потім опік себе кінчиком довгої циґари, коли скочив на груди господареві дому, щоб розглянути, як він пише. Коли звечеріло, він попростував до дитячої кімнати, щоб поглянути, як світять ґазові лямпи, а коли Теді ліг у лежко спати, то і Ріккі-Тіккі також поліз туди. Він був страшенно неспокійний товариш, бо що-хвилини кидався, прислухувався до найменшого згуку і біг дізнатись, від чого той згук повстав. Пізно увечері батько й мати прийшли поглянути на свого Теді і побачили, що Ріккі-Тіккі лежав на подушці в нього з розплющеними очима.

— Це мені не подобається, — сказала Тедова мати, він може вкусити дитину.

— Ніколи цього він не зробить, — відповів їй чоловік.— Навпаки, багато безпечніше, коли Теді буде разом з цим маленьким звірятком, ніж коли його стерегти буде собака. Коли-б тепер наважилась гадюка залізти в дитячу…

Але Тедова мати не хотіла не то що говорити, а й думати про так страшні речіі

Рано Ріккі-Тіккі явився до снідання на ґанок, сидячи на плечах Теда. Йому дали банана і варене яйце, а він дуже ввічливо посидів у кождого із своїх знайомих на колінах. Він був дуже задоволений з такої щасливої долі, тим паче, що кожний гарно вихований мунґос мріє про те, щоб попасти до людий, оселитися в домі і бігати по всіх покоях. Мати Ріккі-Тіккі, що якийсь час жила в домі президента в Сеґовлії, докладно пояснила своєму синові, як саме треба поводитись, коли доведеться попасти до білих людей. Після снідану Ріккі-Тіккі подався в сад, бажаючи уважно оглянути його. Це був великий, досить занедбаний сад, з високими, як доми, кущами рож, з цитриновими та помаранчевими деревами, кущами бамбусів і густою високою травою. Ріккі-Тіккі аж ротик собі облизував.

— Чудове місце для полювання! — подумав він, і від самої думки про це його хвіст настовбурчився і розпушився.

Він почав бігати по всьому саду, обнюхуючи кожну місцину, і раптом почув жалібне пищання у кущах терну. Це був Дарзі та його жінка — довгохвості кравці. Вони збудували чудове гніздо, склавши докупи два великі листки та зшивши їх краї ниткою з бавовни: в середині гніздо було застелене бавовною та мягеньким пухом. Воно колихалося з боку на бік, а пташки сиділи скраю і плакали.

— Чого ви плачете? — спитав Ріккі-Тіккі.

— Нас спіткало велике горе, — відповів Дарзі. — Вчора одна наша дитина випала з гнізда і Наґ ззів її.

— Гм, — сказав Ріккі-Тіккі. — Це дійсно велике горе — але я не тутешній. Хто то такий Наґ?

Дарзі і його дружина, не сказавши ні слова, пурхнули в середину гнізда і сховалися там, а з густої трави, коло куща почулося тихе сичання — страшне, від якого кров холоне у того, хто його почує. Вчувши це, Ріккі-Тіккі відскочив на два кроки назад.

Потім помалу з трави зявилася голова, за нею, звиваючись, і тіло Наґа, великої чорної кобри*), довжиною мало не на сажень. Піднісши третину свого тіла над землею, він спинився, хитаючись з боку на бік, як стеблина під натиском вітру, і подивився на Ріккі-Тіккі злими очима, які ніколи не зміняють виразу, про що-б не думала гадюка.

— Хто такий Наґ? — сказав він. — Я Наґ. Великий бог Брама поклав ознаку навесь наш рід у той час, як перша кобра піднесла голову, щоб захистити його від гарячого соняшного проміння, коли він спав. Дивись і бережися!

Він повернув голову, і Ріккі-Тіккі побачив на потилишній частині голови ознаку, що скидалася на окуляри або на гаплик. Він злякався, але тільки на мить, бо-ж мунґоси дуже сміливі. Ріккі-Тіккі, що правда, ще ніколи не бачив живої кобри, але мама досить часто годувало його мертвими кобрами, і він знав, що головна мета в житті кожного мунґоса битися з гадюками і їсти їх. Наґ також знав про це і жах обхопив його холодне серце.

— Гаразд, — промовив Ріккі-Тіккі, і шерсть його на хвості почала настовбурчуватись, — з ознаками ти чи без них, але чи вважаєш ти за справедливе їсти маленьких пташенят, що випали з гнізда?

Наґ знав, що присутність мунґоса в саду доведе його й його семю до загибелі, бо раніш чи пізніш він усіх їх знищить. Раптом він помітив легеньке хвилювання трави за Ріккі-Тіккі. Він знав, від чого це колишеться трава, і зрозумів, що йому необхдно треба подбати, щоб мунґос того не помітив. Схиливши трохи голову в один бік, він промовив:

— Поговоримо!… Ти їси яйця. Чому-ж мені не вільно їсти птахів?

— Назад! Назад! Оглянься назад! — заспівав Дарзі.

Ріккі-Тіккі не тратив часу на те, щоб розглянути, що там позад нього. Він скочив, як тільки зміг високо, побачив під собою свистячу голову Наґаїни, злої Наґової жінки.

Вона підкралася до Ріккі в той час, коли він розмовляв, маючи на увазі ужалити його, і злісно зашипіла, коли їй не пощастило зробити це. Після скоку він спустився на землю майже коло самої її спини. Старий мунґос зрозумівби, звичайно, що тепер і було саме найкраще вчепитися в неї зубами. Але Ріккі-Тіккі не насмілився цього зробити; правда, він вкусив її, але не дуже боляче, і в ту-ж мить поспішив зіскочити з її рухливого хвоста, що лякав його. Наґаїна на цей раз одержала тільки рану і поповзла сердито та роздратована.

— Ах ти, поганий Дарзі! — промовив Наґ, пориваючись піднестися на ввесь зріст, щоб дістати до гнізда, котре висіло на тернині. Але Дарзі зробив його на такій висоті, що гадюки не могли дістати до нього, й воно безпечно годалося в повітрі.

Очі Ріккі-Тіккі почервоніли занялися полумям, — це буває, коли мунґос лютує, — він підобгав хвіст і сів на задні лапки, ніби то маленький кенґур, поглянув навкруги й люто заклацав зубами. Але Наґ з Наґаїною вже зникли втраві.

Коли гадюці не пощастить в її замірах, то вона звичайно мовчить і нікому не каже про те, що має далі робити.

Ріккі-Тіккі не насмілився гнатись за ними, бо не був певний, що може справитися разом з двома гадюками. А через те він і побіг скоренько а посипану піском стежечку, щоб там гарненько роздумати про те, що йому тепер трапилось.

Ріккі-Тіккі знав, що він ще малий, і тим більш почував себе задоволеним, що встиг визволитись од напасти злого Наґа. Це дуже його підбадьорювало, а коли він побачив Теді, що біг по стежечці, то його обхопило велике бажання, щоб Теді погладив його. Але в ту хвилину, як Теді спинився, щось майже непомітно почало рухатися в поросі і почувся тихий голосок: „Стережіться! Я — смерть". То був Караїт, сіренька гадюка, яка взаґалі здебільшого лежить де-небудь на шляху або на стежці в поросі. Коли вона вкусить когонебудь, то це так само небезпечно, як коли ужалить кобра. Жало її викликає смерть так само, як і жало кобри, але вона така маленька, що ніхто не звертає на неї уваги, а через те ще більш шкодлива, ніж кобра або яка-небудь инша гадюка.

Очі Ріккі-Тіккі знов почервоніли, і він поскакав до Караїта з якимсь чудними вихилясами. Звичку до таких вихилясів він дістав од своїх батьків. Вихиляси ті робили його дуже смішним, але разом з тим давали йому можливість накинутись на яке він схоче місце на гадюці, а це в бійці з гадюками має велику вагу: Ріккі-Тіккі і не гадав, що битись з Караїтом багато важче, ніж з Наґом. Караїт такий малий, а до того ще й рухається так жваво, що йому дуже легко ужалити мунґоса в око або в ротик, коли той завчасу не встигне вчепитись йому просто в потилицю. Та Ріккі нічого того не знав. Очі його були червоні і він сказав то наперед, то назад, роздумуючи, в яке саме місце найзручніше впястись. Караїт поліз назад, а Ріккі-Тіккі кинувся слідом за ним, наміряючись вхопити його.

Теді побіг додому і кричав:

— О гляньте, гляньте! Наш мунґос убив гадюку!

Ріккі-Тіккі почув, як закричала в розпуці Тедова мама, і побачив, що тато Тедів вибіг з хати з ломакою в руках. Але перш, ніж добіг він туди, Караїт уже лежав мертвий. Ріккі-Тіккі скочив йому на спину, схилив свою голову між чотирі лапи і вчепився йому в потилицю. Караїт задубів, а Ріккі-Тіккі хотів уже братися за їжу, почавши з хвоста, як звичайно робилося в його родині в час обіду, але спинився, бо згадав, що такий обід надасть його тілові ваги і позбавить легкости та жвавих рухів. Він одійшов до кущів, щоб скупатися в росі, а Тедів тато почав бити ломакою мертвого Караїта.

(Дальше буде).

*) Так зветься в Індії звірятко, що нагадує Фараонову миш.

*) Гадюку очкаря в Індії звуть коброю.

ДОПИСІ

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.

Українське протестаційне віче.

На зазив „Обєднання" наша громадка також не занедбала свого обовязку. В неділю, дня 17-го грудня 1922 р. зійшлась горстка тутейших свідоміших громадян на галю церковну, щоби, як і другі громади, запротестувати проти насильств, яких ляшня допускаєсь над безборонним українським населенням у Галичині. Гр. М. Проскура і гр. Й. Гінда розповіли присутним про нужду наших братів, та про знущання над нашими братами та борцями за волю народа. Ми зібрались тут, щоб разом з другими громадами висиляти протест проти тих розбишацьких мордів ляхів та безправних арештовань українського населення. Ми протестуємо проти нової панщини під видом ляцьких автономій і домагаємся як найскоршого вирішення самостійности Східної Галичини.

Всі одноголосно ухвалили вислали протестаційні телеграми а се: до секретаря Гюза та до конгресменів. Присутні зложили жертви на покритте коштів висилки і розійшлися.

Хотяй се не дуже велика громада, однак розбуджується до народного життя. Не злишно буде згадати, що дня 24. грудня 1922 р. відбулися загальні збори в нашій місцевости, на котрих то завязано місцевий Укр. Ратунковий Комітет. Той Комітет буде мати на ціли збирати жертви на підпомогу всяких інституцій українських, як також збирати жертви на ратуванне братів в Галичині і на Великій Україні.

В уряд Комітету увійшли слідуючі громадяни: Мих. Проскура, предсідник; Іван Покутницький, заступник; Михайло Дмитрів, секретар; Михайло Скочинець, скарбник. Сей нововибраний Укр. Центр. Комітет вже робить старание щоб як найскорше скликати віче в нашій місцевости, в справі негайної допомоги рідному краєви. Також взяв собі за обовязок піти по коляді та зібрати жертви на поміч братам в Галичині.

На жаль муситься сказати, що у нашій громаді загал спить пяним сном. Четвертина людий жива, а решта живучі мерці. Самогонкою троять свої тіла і душі. Аж гидко подумати, що не всилі розбудити їх навіть та геройська посвята наших братів у краю. Цілий життєвий ідеал, щоби по мертвецьки запитися, а відтак спати і спати! Такі люди аж просяться під нагайку, під ярмо. Що їм до того, що Ляхи з живих шкуру здирають, що Жиди голодом виморюють, що московсько-ляцька спілка винищує до коріння наш народ?!

Ой орали колись Ляхи нашими дідами, ой їздила верхи Жидова колись на українських спинах, ой варили живцем, на палі саджали наших найлучших предків.

І вертаються страшні часи — еще страшнійші тим, що хотять нас вигубити до ноги! Аби сліду не лишилося по нас! Аби на наших землях розсілися нові газди — Ляхи, Жиди й Москалі!

А ми самогонкою женім себе і Вітчину скорше до гробу.

Браття! Наш народ, нас, ведуть на певну смерть, на страшні муки. Наші рідні підносять заковані руки, кричать „Ратуйте!", а ми заливаємо горівкою сумлінне?! Проклятте нам, коли не розбудимося. Проклятте від нашого бідного народу, а погорда і ганьба від цілого світу. Коли заспимо теперішну хвилю, то виставимо на публичну поругу само імя Українців.

Проч з пиянством! Проч з камінними серцями і душами! Аби той не дочекав святкувати, аби вдавився першим куском хліба кождий, що не любить свого краю і народу у такій великій потребі.

Вдови, сироти, каліки, бездомні бурлаки, зпід чужих плотів, з тюрем, з під шибениць і „стенок", з гробів герої і мученики кличуть до нас: Поможіть!

Биті, катовані, осміяні і оплльовані, від усього світу опущені, забуті — тільки ту надію мають, що на нас!

Хто тепер їм помочі не дасть, той стає катом для власного народу, той стає поруч із звірюками, які пхають наш нарід живим у могилу!

Хайже таким не буде ні одної веселої хвилі в життю. Хай від такого відвернуться його рідні діти. Хай само повітре стане йому отруєю, щоб задушило його лукаву пельку!

Та ні! Ми пробудимося усі. Зрячі незрячим подадуть руку і станемо одною лавою усі. Злучимося кріпко в оден фронт і випремо усю ворожу силу. Розпічнем колядою, а відтак дамо поміч аж до тої хвилі, поки не побачимо усьої України свобідною і щасливою!

Р. Д.

БОСТОН, МЕСС.

Українське народне віче.

Коли в старім краю кипить завзята боротьба против ляцького наїзника та що дня приходять страшні вісти про нові звірства і знущання над нашим народом, ми відчули усьо це глубоко і порішили зійтися і порадити, щоби подати таку поміч, якої негайно потреба і на яку можемо спромогтися.

Заходом „Злучених Бостонських Товариств" скликано народне віче на день 25. грудня м. р. до української церковної галі, 136 Арлінгтон Стр., на котре запрошено предст. Галицької Республики д-ра Л. Мишугу.

Точно о год. 3-тій пополудни галя була виповнена побереги. Однак з приводу латинських свят много на вічу не явилось. Мабуть їм була милійша забава і чарка, чим справа боротьби за волю українського народа.

Віче отворив місцевий священик о. А. Строцький і в кількох горячих та палких словах представив зібраним ціль віча. На предсідателя покликав широко відомого громадянина Миколу Давискибу, за котрим всі одноголосно заявились. Предсідатель покликав на секретарів І. Чопика і С. Заборського. Потім предсідатель представив зібраним д-ра Мишугу яко головного референта віча.

Шановний гість представив зібраним змагання за волю галицького українського народа від перших днів заснования української Західної Республики. Росказав, як наш нарід відчув свою свободу та які жертви клав за те, щоб забезпечити волю грядущому поколінню. Відродженне нашої Галицької Держави було страшне, бо треба було зачинати будову на згарищах і руїнах. Помимо того наш нарід узявся до роботи із повним запалом, бо радів, що після довголітної неволі дочекався своєї власної хати. Та задля наших історичних ворогів і їх лакомства на наші богаті землі незмогло сонце волі світити довго над нашим рідним народом. Польща, той лютий кат українського народа, нехотіла бачити нашого народа вільним. Знаючи, що не зможе сама поконати укр. народа, ужила підлих брехонь називаючи наших героїв большевицькими бандитами. Вдалося її тим підлим способом дістати поміч від французького когута, 50.000-ну армію узброєну від ніг до голови найновійшими воєнними приладами під проводом ката-звіра в людській шкірі проклятого Галлєра. Той кинувся на наш нарід зі своєю бандою. Після 9 місячної боротьби укр. галицька армія, задля недостачі матеріялу воєнного, мусіла перейти за Збруч, на Велику Україну. Там вони зістали приняті не як браття того самого народа але як чужі. Вороги на около і зрада Петлюри і його міністрів а ще до того страшний тиф зломив силу нашої армії до дальшої боротьби. Ті, що остали живими, мусіли під напором большевиків опустити Україну та перейти до Чехословаччини. Дальше намітив, що Поляки кричали перед світом, що ми Українці недорослі правити своїм краєм, помимо того, що в Польщі був і є великий розбій і непорядок, а в Галичині, за нашого уряду був найкращий порядок та справедливість. В часі, коли в Польщі правили державою польські соціялісти, котрі хвалилися, що зроду краваток не носять, то за їх часів вимордувано більше укр. народа, аніж навіть за часів польських „крулюф". Згадав, що Польща всякими лукавими способами старалася переконати Антанту, що Галичина есть краєм польським. В суперечь усякому закону забирає українських синів до своєї розбишацької банди і кладе на карк нашого народа ляцьких воєводів, заводить данину та конскрипцію. У утіхою мусимо сказати, що стягання данини коштувало ляхів більше як сама данна. Але їм неходило о гроші, але о се, аби показати світови, що галицькі селяни є у добрій згоді з Польщею і її правлінием.

Всі присутні на вічу вислухали про всі ті ляцькі вчинки з великим обуренням і охотою пімсти за кривду заподіяну нашому народови, а бесідника нагородили бурею оплесків.

Віче відбулося як в найлучшім порядку і спокою. Запитання були ставлені присутними, на що дістали від др. Мишуги вповні вдоволяючі відповіди.

На вічу запали слідуючі резолюції:

Заваживши, що Польща, як відвічний ворог України, прийшла як хвилева окупантка Галичини за згодою аліянтських держав та Америки постановою найвисшої ради Мирової Конференції дня 25. червня 1919 року і завела там нечуваний терор над укр. населенням, правним власником сього краю, віче закладає перед Америкою, яко одним з номінальних суверенів Галичини найторжественнійший протест проти дальшого толерования там польської влади. Віче признає лише одну правну владу у Сх. Галичині, а то владу настановлену самим укр. народом, Галицьке Правительство, на котрого чолі стоїть др. Евген Петрушевич і домагається від висше згаданих чинників привернення сеї влади безпроволочно по усуненню польської воєнної окупації. Віче уповажняє президію вислати в тім дусі телеграми до сенаторів, конгресменів та до секретаря закордонних справ Чарлса Гюза.

Слідячи з запертим віддихом за подіями в нашім рідним краю, Галичині, і бачучи надлюдську боротьбу та прямо геройську оборону укр. в Галичині проти безпримірних польських насильств, інтриґ та віроломностий, ми, амер. Українці висловлюємо всім борцям-героям нашу найвисшу пошану та клонимо свої голови перед тінями поляглих мучеників за рідну справу.

Щоби не бути лише німими свідками важних історичних подій в рідному краю, ми, амер. Українці отсим прирікаємо торжественно дати поміч нашим браттям в їхній боротьбі. В тій цілі ми рішаємо перевести межи собою оподаткованнє на цілі визвольної боротьби. Рівночасно постановляємо тепер власне напружити всі свої сили та вислати як найбільше матеріяльної помочи нашим браттям в старім краю. Всякого, хто виступавби проти такої роботи, чи то устно на вічах, чи в пресі, будемо пятнувати безпощадно як зрадника укр. справи.

Жертви зложили на вічу слідуючі: Микола Кісіль $10.00; по $5.00: о. Антін Строцький, Мих. Камінський, Йосиф Берберлицький, Стефан Чопик, Данило Шалінський, Іван Глінський, Гр. Зданюк, Мик. Давискиба, Гр. Музика, Петро Дяків, Гр. Зварич, Лука Марущак, Петро Боднад і Іван Лічко; по $2.00: Стефан Бойко, Ілія Чопик, Мик. Роговський, Пилип Ярешевський, Василь Мандзяк, Андрій Яворівський, Мих. Вонс, Сава Антонюк, П. Завальнюк, Марія Зварич, Евгенія Рибак, Параска Погорецька, Ілія Теличин, Петро Слюсарчук, Н. Н., Малана Омайло, Дм. Пащак, Ів. Геба, Петро Грудзінський, Андр. Давискіба і Пилип Бедзінські; по $1.00: Антін Івашків, Ник. Коровик, Олекса Кісіль, Евгенія Одинська, Гр. Івасько, Лука Гриценко, Мих. Волошин, Мих. Музика (дитина), Мінця Любачівська (дитина), Ник. Довганчук, Іван Зіньковський, Розалія Ференц, Олена Музика, Петро Пізюра, Олена Попович, Вас. Мильничук (Галичанин), Вас. Мельничук (Буковинець), Марія Волошин, Петро Костецький, Мих. Калита, Йосиф Ничай, Ник. Кукурудза, Мих. Бідак, Яків Яворівський, Іван Бігеза, С. Заборський, Семен Кучер, Дмитро Костецький, Ник. Жукатинський, Тимко Січкоріз, Антін Бришка, пропущено імя, Ник. Огонек 50 цнт. — Разом $154.50, дрібними датками зібрано $15.55.

Відтак забрали голоси місцеві бесідники, котрі так само взивали присутних на зложенне жертв на боротьбу з ворогом. Відтак наступила збірка з котрої вплинуло загальної суми $170.05. Всім жертводавцям в імени наших героїв складаємо щиру і сердечну подяку, що своєю лептою причинилися у визвольній боротьбі за наш рідний край, котрий стогне в ляцькім ярмі. Тим одиницям, що висше цінять гріщ, як кров пролиту нашими братами за волю всіх нас, що вчасі збірки ховалися поза двері та виходили на двір, ганьба їм!!

По відспіванню „Ще не вмерла" і „Не пора" вічевики розійшлись домів з надією, що колись і у наше віконце засвітить знова волі сонце. Співали також і ті що одної копійки на справу народню не видреш „Душу тіло ми положим", а тут ходить не о душу ані о тіло а о мізерних пару шісток для Вітчини а і сего немеа.

Ілия Чопик,
Стефан Заборський,
секретарі віча.

Датки $154.50, дрібні жертви $15.55, вічеві видатки $16.00, остає $154.05.

ЕВГЕН ПУЗА.

(Посмертна згадка).

З політичного овиду Підкарпатської Руси зійшла та відійшла до своїх предків постать, яка так скоро не знайде свого заступника. Дня 13. грудня упокоївся по довгій недузі Евген Пуза, бувший нотар, майор Української Галицької Армії, заступник голови руської соціял-демократичної партії й редактор „Вперед".

Заслуги бл. п. Евгена Пузи настільки великі для українського громадянства, що памяти його треба посвятити довшу згадку. Це один із тих декілька каменярів, що з самопосвятою лупали скалу темноти, яка дійшла хінським муром отцю вістку великого українського народу від народнього пня. Працював днями й ночами, аж звалила його недуга на смертне ложе.

Евген Пуза уродився 2. лютого 1880 р. в нинішній Югославії, де батько його був урядником. По скінченню середніх шкіл посвятився військовости і служив як старшина в австр. 91 полку піхоти в Празі. Там скінчив технічні військові студії, потім працював у військовому картографічному інституті в Відні. Пізнійше кинув військо й по доповненню студій вступив на адміністраційну службу як нотар. Вже тоді зачав боротьбу проти жидівсько-мадярського визиску місцевого темного населення, через це попав скоро в неласку властей, що кидали ним з місця на місце. Підчас війни дошкулювано йому добре як завзятому Савянинові.

Розпад Австро-Мадярщини не застав Пузу неприготованого. Він став зараз на революційному українському становищі та кинувся освідомлювати в тім напрямі населення. Його вибрано заступником голови мармарошської руської (української) народної ради і делегатом тої ради до Станиславова та Київа. З делегацією поїхав до Станиславова, але видячи, що уряд З. У. Н. Р. стоїть у нерівній боротьбі та що помочи Закарпаттю не може дати, вступає в ряди Української Галицької Армії, та як майор проводить летвичим відділом в Краснім. Звідтам на короткий час для полагодження особистих справ вертає на Підкарп. Русь та тут веде сильну агітацію проти Мадярщини. На тім його Мадяре приловили — й засудили на смерть. Майже чудом вдалося йому вирватися та пробратися знов до Галичини. По відвороті галицької армії за Збруч вертає на Підкарпатську Русь та пробирається в перебрані через румунську обсаду до Ужгороду, що був вже тоді в чеських руках, а звідтіль до Праги. Там іменовано його членом Директорії, тобто прибічної ради з визначних Русинів під проводом Д-ра Жатковича, яка була помічна в адміністрації Підкарпатській Руси вдміністратори Брейсі.

Вернувши до Ужгороду Пуза закладає підвалини під руську соц.-демократичну партію з органом „Народ", а потім „Вперед". Коло його збирається з часом гурт молодих свідомих людий, які організують в першій мірі Гуцульщину, тобто найсвідомійшу часть руського населення. І праця його увінчалася успіхами. Населення горнеться до читалень „Просвіти", які він сам закладав і на які жертвував більші суми.

Не диво, що праця його наробила йому чимало ворогів. Це були в першій мірі ці, що все ще виділи в Русині темну, робучу худобу, тобто Мадяре, Жиди, а що части й руська мадярофільська інтелігенція. А до них прилучилися москвофіли, що хотіли собі звити тут кубелечко та звідціль зачинати спасати „матушку Расєю". Ці останні неперебирали в засобах, щоби Пузу знищити. Своєю пресою, чеською пресою русофільських партій нападали завзято на него.

Покійник незражений працював дальше, боронив українську еміграцію від всяких нападів, стягаючи дальше на себе заїлу лють кацапських доктринерів.

Вість про його недугу, а потім про смерть викликала щирий жаль на цілій Підкарпатській Руси. Не стало смілого та завзятого борця, якого молода генерація не заступить.

І віддати, останню прислугу покійникові прийшли так його приятелі, як і вороги. Дня 15. грудня рушив похоронний похід на Кальварію. З численних вінців вибивалися вінці несені двома Гуцулами з Ясіня, дальше вінець з написом „Борцеві — Українці" та сосновий із написом „Товаришеві зброї — У. Г. А.". Над могилою попрощав покійного від імени соціяльно-демократичної пратії Яцко Остапчук, від Української Галицької Армії полковник Стефанів, від руського громадянства дир. Грабар, від товариства „Просвіта" о. дир. Волошин, вкінці представники чеської соц.-дем. партії та мадярської фракції тої-ж партії. Співав хор „Руського Театру товариства Просвіта".

Спочив на високім цминтарі, з якого видно весь Ужгород, всі долини коло него, а там дальше окутані мракою зелені верхи Карпат. Спочив побіч могили другого борця Степана Пашка, якому також не судилося діждатися дня воскресення Великої Неньки України.

Спіть, хлопці, спіть
Про долю-волю тихо спіть.
Про долю-волю Вітчини
Чи можуть бути кращі сни?!

А коли встане наша Мати-Україна та згорне до себе всіх діток — тоді й Вас згадають не злим, тихим словом і на цій останній затоці українського океану.

ДЕ БУДЕ У. Н. ХОР?

(Від 10. до 31. грудня в Мексика).

JANUARY 1923

Fri. 12. San Francisco
Sun. 14. Travel
Mon. 15. Portland
Tues. 16. Tacoma
Wed. 17. Vancouver, B. C.
Thurs. 18. Seattle, Wash.
Fri. 19. Spokane
Sat. 20. Moscow, Idaho (Matinne)
Sat. 20. Pullman, Wash. (Evening)
Sun. 21. Travel
Mon. 22. Boise, Idaho
Tues. 23. Idaho Falls, Idaho
Wed. 24. Ogden, Utah
Thrus. 25. Salt Lake City
Fri. 26. Provo, Utah (Matinee)
Sat. 27. Pueblo, Colo.
Sun. 28. Denver, Colo.
Mon. 29. Colorado Springs
Tues. 30. Kansas City
Wed. 31. Leavenworth